

HORIZONTALIŲJŲ BENDROSIOS IŠIMTIES REGLAMENTŲ IR HORIZONTALIŲJŲ GAIRIŲ PERŽIŪRA. SIŪLOMŲ PAGRINDINIŲ PAKEITIMŲ APŽVALGA

1. ĮVADAS

- (1) 2022 m. kovas 1 d. Komisija, siekdama pasikonsultuoti su suinteresuotaisiais subjektais, paskelbė peržiūrėtų Mokslinių tyrimų ir plėtros susitarimų bendrosios išimties reglamento (toliau – MTP BIR) ir Specializacijos bendrosios išimties reglamento (toliau – Specializacijos BIR), kurie kartu vadinami horizontaliaisiais bendrosios išimties reglamentais (toliau – HBIR), projektus ir pridedamas Gaires dėl horizontaliųjų bendradarbiavimo susitarimų (toliau – Horizontaliosios gairės). HBIR nustos galioti 2022 m. gruodžio 31 d.
- (2) Konkurenciją skatinantis horizontalusis bendradarbiavimas sudarant susitarimus dėl MTP ir specializacijos susitarimus, kuriems taikomi HBIR, yra labai svarbus skaitmeninei ir žaliajai pertvarkai ir gali padėti didinti vidaus rinkos atsparumą. HBIR nustatyta, kad tam tikras sąlygas atitinkantiems susitarimams dėl MTP ir specializacijos susitarimams Sutarties 101 straipsnio 1 dalis netaikoma, nes daroma prielaida, kad jie atitinka Sutarties 101 straipsnio 3 dalyje nustatytus išimties reikalavimus. Todėl pagal HBIR šių rūšių susitarimams nustatoma apsaugos taisyklė.
- (3) Horizontaliosiose gairėse pateikiami nurodymai, kaip aiškinti ir taikyti HBIR ir kaip įsivertinti, ar susitarimai dėl MTP ir specializacijos susitarimai, o taip pat kitų rūšių horizontaliojo bendradarbiavimo susitarimai, kuriems HBIR išimtis netaikoma, atitinka Sutarties 101 straipsnio 1 ir 3 dalis. Tai apima pirkimo, komercinimo, standartizavimo ir standartinių sąlygų susitarimus, taip pat apskritai keitimąsi informacija.
- (4) Konsultacijų tikslas – surinkti suinteresuotųjų subjektų atsiliepimus apie siūlomus i) peržiūrėtų HBIR projektus ir ii) peržiūrėtų Horizontaliųjų gairių projektą. Siūlomais pakeitimais siekiama spręsti atliekant vertinimą nustatytas problemas, išdėstytas 2021 m. gegužės 6 d. paskelbtame Komisijos tarnybų darbiname dokumente¹.
- (5) Vertinimas parodė, kad HBIR ir Horizontaliosios gairės padeda įmonėms bendradarbiauti ekonomiškai pageidautinais būdais ir be neigiamo poveikio konkurencijos politikos požiūriu. Jie skatina konkurenciją ir suteikia teisinio tikrumo įmonėms rengiant ir įgyvendinant horizontaliuosius bendradarbiavimo susitarimus. Be to, taip pasiekiamas HBIR ir Horizontaliųjų gairių tikslas – supaprastinti Komisijos, nacionalinių konkurencijos institucijų (NKI) ir nacionalinių teismų vykdomą administracinę priežiūrą.
- (6) Tačiau iš vertinimo taip pat matyti, kad HBIR ir Horizontaliosios gairės nėra visiškai pritaikytos prie pastarųjų dešimties metų ekonominių ir socialinių pokyčių, pavyzdžiui, skaitmeninimo ir tvarumo tikslų siekimo. Įmonių nuomone, kai kurios HBIR nuostatos yra nelanksčios ir sudėtingos, kitos – neaiškios ir sunkiai aiškinamos. Nustatyta, kad Horizontaliosiose gairėse numatytas skirtingų rūšių horizontaliųjų bendradarbiavimo susitarimų teisinio tikrumo lygis yra nevienodas.

¹ Žr. 2021 m. gegužės 6 d. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „Evaluation of the Horizontal Block Exemption Regulations“ (Horizontaliųjų bendrosios išimties reglamentų vertinimas), SWD(2021)103 *final*, https://ec.europa.eu/competition-policy/system/files/2021-05/HBERs_evaluation_SWD_en.pdf

- (7) Nuo poveikio vertinimo etapo pradžios 2021 m. birželio mėn.² Komisija surinko daugiau duomenų apie tobulintinas sritis. Ji surengė atviras viešas konsultacijas ir kelias tikslines konsultacijas dėl konkrečių horizontaliųjų bendradarbiavimo susitarimų rūšių. Komisija taip pat surengė suinteresuotųjų subjektų seminarus ir užsakė penkis pagalbinius poveikio vertinimo tyrimus. Papildomų duomenų surinkta diskutuojant su suinteresuotaisiais subjektais ir NKI. Peržiūrėtų HBIR ir peržiūrėtų Horizontaliųjų gairių projektuose atsižvelgiama į visus iki šiol surinktus duomenis. Viešos konsultacijos dėl šių projektų yra neatsiejama Komisijos atliekamo faktų nustatymo dalis. Jomis bus pasinaudota atliekant poveikio vertinimą, kuriuo bus grindžiamos galutinės peržiūrėtų HBIR ir peržiūrėtų Horizontaliųjų gairių redakcijos.
- (8) Šiame aiškinamajame rašte išdėstomi pagrindiniai persvarstytų HBIR ir Horizontaliųjų gairių projektuose siūlomi pakeitimai pagal susitarimo rūšį ir paaiškinama, kaip šiais pakeitimais siekiama spręsti vertinant nustatytas problemas ir taip padėti siekti HBIR bei Horizontaliųjų gairių tikslų.

2. SUSITARIMAI DĖL MTP. PAKEITIMAI, SIŪLOMI PERŽIŪRĖTO MTP BIR PROJEKTE IR PRIDEDAMAME HORIZONTALIŲJŲ GAIRIŲ SKYRIUJE

- (9) Vertinimas parodė, kad MTP BIR tekstas nėra pakankamai pritaikytas susitarimams dėl naujų produktų, technologijų ir procesų kūrimo ir MTP pastangų, skirtų visų pirma konkrečiai paskirčiai ar tikslui (MTP santalkoms). Siekiant užtikrinti nuolatinę veiksmingą konkurencijos apsaugą, persvarstyto MTP BIR projekte siūloma nebetaikyti išimties tokiems susitarimams, kai, be susitarimo dėl MTP šalių MTP pastangų, būtų mažiau nei trys konkuruojančios MTP pastangos, panašios į susitarimo dėl MTP šalių pastangas.
- (10) Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas įmonėms bendradarbiauti sudarant susitarimus dėl MTP, užtikrinti tinkamą teisinį tikrumą ir supaprastinti administracinę priežiūrą, persvarstyto MTP BIR projekte taip pat siūloma:
- supaprastinti lengvatinį laikotarpį, taikomą, jei rinkos dalys viršija išimties taikymo ribą;
 - įtraukti kai kurias naujas apibrėžtis ir patikslinti esamų apibrėžčių formuluotes;
 - rinkos dalis apskaičiuoti remiantis ankstesniais kalendoriniais metais arba trejų ankstesnių metų vidurkiu, atsižvelgiant į rinką (dabartiniame MTP BIR numatyta, kad apskaičiuojama tik remiantis ankstesniais kalendoriniais metais);
 - šiek tiek pakeisti potencialių konkurentų apibrėžtį, kad būtų pašalinta nuoroda į nedidelį, bet nuolatinį kainų padidėjimą;
 - įtraukti straipsnį dėl panaikinimo, kuris būtų grindžiamas esama MTP BIR konstatuojamųjų dalių formuluote.
- (11) Be to, peržiūrėtų Horizontaliųjų gairių projekte siūlomas naujas skirsnis, kuriame paaiškinamas MTP BIR taikymas, siekiant padėti įmonėms geriau suprasti jo veikimą ir įvairias jame vartojamas sąvokas bei apibrėžtis.

² 2021 m. birželio 7 d. paskelbtą įžanginį poveikio vertinimą galima rasti čia: https://ec.europa.eu/competition-policy/system/files/2021-06/HBERs_inception_impact_assessment.pdf

3. SPECIALIZACIJOS SUSITARIMAI. PAKEITIMAI, SIŪLOMI PERŽIŪRĖTO SPECIALIZACIJOS BIR PROJEKTE IR PRIDEDAMAME HORIZONTALIŲJŲ GAIRIŲ SKYRIUJE

- (12) Siekiant paaiškinti vertinime nurodytą su Specializacijos BIR taikymo sritimi susijusį netikrumą, peržiūrėto Specializacijos BIR projekte siūloma išplėsti sąvokos „vienašaliai specializacijos susitarimai“ apibrėžtį, kad ji apimtų daugiau nei dvi šalis (dabartinis Specializacijos bendrosios išimties reglamentas taikomas tik dviejų šalių susitarimams). Be to, peržiūrėtų tekstų projekte siūloma, kad Horizontaliųjų gairių apsaugos taisyklė galėtų būti taikoma horizontaliesiems subrangos susitarimams apskritai, o ne tik tiems, kuriais siekiama plėsti gamybą.
- (13) Papildomais pakeitimais, siūlomais peržiūrėto Specializacijos bendrosios išimties reglamento ir peržiūrėtų Horizontaliųjų gairių projektuose, siekiama sudaryti palankesnes sąlygas įmonėms bendradarbiauti pagal specializacijos susitarimus, užtikrinti tinkamą teisinį tikrumą ir supaprastinti administracinę priežiūrą. Šiuo tikslu peržiūrėto Specializacijos BIR projekte siūloma:
- a. supaprastinti lengvatinį laikotarpį, taikomą, jei rinkos dalys viršija išimties taikymo ribą;
 - b. įtraukti kai kurias naujas apibrėžtis ir patikslinti esamų apibrėžčių formuluotes;
 - c. rinkos dalis apskaičiuoti remiantis ankstesniais kalendoriniais metais arba trejų ankstesnių metų vidurkiu, atsižvelgiant į rinką (dabartiniame BIR numatyta, kad apskaičiuojama tik remiantis ankstesniais kalendoriniais metais);
 - d. šiek tiek pakeisti potencialių konkurentų apibrėžtį, kad būtų pašalinta nuoroda į nedidelį, bet nuolatinį kainų padidėjimą;
 - e. įtraukti straipsnį dėl panaikinimo, kuris būtų grindžiamas esama Specializacijos BIR konstatuojamųjų dalių formuluote;
 - f. tiksliau paaiškinti, kaip taikoma rinkos dalies riba, jei susitarimas susijęs su tarpiniais produktais.
- (14) Be to, peržiūrėtų Horizontaliųjų gairių projekte siūloma:
- a. įtraukti naują skirsnį, kuriame paaiškinamas Specializacijos BIR taikymas, siekiant padėti įmonėms geriau suprasti jo veikimą ir įvairias į jį įtrauktas sąvokas bei apibrėžtis, be to,
 - b. pateikti gaires dėl dalijimosi tinklu susitarimų – tai būtų konkretus su paslaugomis susijusių gamybos susitarimų pavyzdys.

4. SIŪLOMI PAGRINDINIAI KITŲ HORIZONTALIŲJŲ GAIRIŲ SKYRIŲ PAKEITIMAI

4.1. Horizontaliųjų gairių įvadas

- (15) Įvadiniamame peržiūrėtų Horizontaliųjų gairių projekto skyriuje siūloma:
- a. jį restruktūrizuoti, kad būtų užtikrintas logiškesnė seka ir atspindėtas skyriaus dėl tvarumo susitarimų įtraukimas. Siekiant užtikrinti suderinamumą, šis skyrius suderintas su Vertikaliųjų gairių projektu;
 - b. papildomų gairių, skirtų padėti įmonėms įsivertinti savo susitarimus pagal Sutarties 101 straipsnio 1 dalį, konkrečiai, dėl:
 - i. horizontaliųjų bendradarbiavimo susitarimų esmės nustatymo;

- ii. pagrindinių sąvokų (įmonė, įmonių asociacija, suderinti veiksmai ir t. t.) pagal atitinkamą teismų praktiką;
 - iii. 101 straipsnio 1 dalies taikymo bendrosioms įmonėms ir jų patronuojančiosioms įmonėms, atsižvelgiant į teismų praktikos raidą;
- c. papildomų gairių dėl apribojimų pagal tikslą ir poveikį, siekiant įtraukti naujausią teismų praktiką.

4.2. Bendro pirkimo susitarimai (4 skyrius)

(16) Kad skyrius dėl bendro pirkimo susitarimų toliau atitiktų savo tikslus, jame siūlomas:

- a. nedidelis restruktūrizavimas, kad būtų lengviau atlikti įsivertinimą;
- b. papildomi bendro pirkimo susitarimų rūšių paaiškinimai, taip pat aiškiai nurodant, kad skyrius taikomas visų rūšių sektoriams. Jame taip pat paaiškinta, kad gairės taikomos ne tik faktiniam bendram pirkimui, bet ir bendroms deryboms (įskaitant esminio standartų patento licencijos turėtojų derybas);
- c. gairių dėl apribojimų *pagal tikslą* pagal 101 straipsnio 1 dalį išplėtimas, paaiškinant skirtumą tarp pirkėjų kartelių ir bendro pirkimo susitarimų;
- d. atnaujintos gairės dėl apribojimų *pagal poveikį* ir pridėti nuorodą į teismų praktiką, nurodant, kad tam tikros sutartinės nuostatos gali nepatekti į SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, jei tai objektyviai būtina bendro pirkimo susitarimui;
- e. galimos tiekėjams daromos pradinės grandies žalos scenarijaus paaiškinimas, taip pat jame nurodomos aplinkybės, kuriomis tikimybė, kad mažesnės kainos bus perkeltos vartotojams, yra mažesnė; paaiškinimai dėl su derybomis susijusių grėsmių (ir kad jos taip pat turėtų būti vertinamos pagal poveikį);
- f. išsamūs paaiškinimai skirsnyje dėl perkėlimo vartotojams vertinimo pagal 101 straipsnio 3 dalį.

4.3. Komercinimo susitarimai (5 skyrius)

(17) Kad Horizontaliųjų gairių projekto skyrius dėl komercinimo susitarimų toliau atitiktų savo tikslus, jame siūlomos:

- a. papildomų gairių dėl konkrečių taisyklių, taikomų žemės ūkio produktų komercinimo susitarimams;
- b. papildomos gairės dėl gamybos ribojimo komercinimo susitarimuose pagrindinės rizikos;
- c. papildomi paaiškinimai dėl paveiktų rinkų ir antikonkurencinio poveikio;
- d. specialus skirsnis apie pasiūlymus teikiančius konsorciumus, visų pirma apie konsorciumų susitarimų tarp šalių, kurios galėtų individualiai dalyvauti konkursuose, vertinimą ir tokiais atvejais atliktiną analizę.

4.4. Keitimasis informacija (6 skirsnis)

(18) Kad Horizontaliųjų gairių projekto skyrius dėl keitimosi informacija toliau atitiktų savo tikslus, jame siūloma:

- a. nauja struktūra, kad būtų lengviau atlikti įsivertinimą;
- b. papildomos gairės įžangoje dėl įvairių keitimosi informacija būdų, įskaitant įvairius dalijimosi duomenimis būdus;

- c. papildomos gairės dėl keitimosi informacija įsigijimų srityje ir dėl keitimosi informacija, susijusio su (ES) reguliavimo iniciatyvomis;
- d. išankstinis neskelbtinos komercinės informacijos nustatymas skirsnyje dėl vertinimo pagal Sutarties 101 straipsnio 1 dalį. Šis skirsnis taip pat išplėstas įtraukiant naujausią teismų praktiką dėl vadinamųjų pažeidimų pagal objektą;
- e. papildomos gairės dėl daugelio įsivertinimui svarbių sąvokų, visų pirma susijusios su „iš tikrųjų vieša informacija / duomenimis“, informacijos / duomenų kaupimu, informacijos senumu, vienašališku atskleidimu, netiesioginiu keitimusi informacija (įskaitant vadinamuosius „hub and spoke“ scenarijus bei trečiųjų šalių tarpininkus) ir nuorodomis į naujausią teismų praktiką;
- f. nauji skirsniai, kuriuose pateikiamos gairės dėl duomenų naudojimo ribojimo / kontrolės priemonių ir dėl galimybės susipažinti su surinkta informacija.

4.5. Standartizavimo susitarimai (7 ir 8 skyriai)

- (19) Kad Horizontaliųjų gairių projekto skyrius dėl standartizavimo susitarimų toliau atitiktų savo tikslus, jame siūloma:
- a. daugiau lankstumo atliekant poveikio analizę, leidžiant tam tikromis aplinkybėmis labiau riboti dalyvavimą rengiant standartą;
 - b. reikalavimas atskleisti konkretesnę informaciją ir pripažinti bendrą informacijos atskleidimą kaip išimtį / mažiau veiksmingą būdą pasiekti du tikslus: i) užtikrinti, kad į standartą būtų įtraukta technologija, pasirinkta remiantis surinkta informacija, ir ii) veiksmingą prieigą prie standarto rezultatų;
 - c. nuoroda, kad standartiniais technologijų plėtros susitarimais, kuriuose numatyta, kad visi INT turėtojai *ex ante* atskleistų didžiausią sukaupą autorinio atlyginimo normą, iš esmės nebūtų ribojama konkurencija, kaip apibrėžta 101 straipsnio 1 dalyje ;
 - d. daugiau elementų vertinimui, ar siūlomas licencijos gavėjo mokestis yra sąžiningas, pagrįstas ir nediskriminacinis, atlikti;
 - e. bendro pirkimo skyriuje pateiktos nuorodos į atitinkamą licencijų išdavimo derybų grupių vertinimo sistemą;
 - f. esamo skyriaus padalijimas į du skyrius: dėl standartizacijos susitarimų (7 skyrius) ir dėl standartinių sąlygų (8 skyrius).

4.6. Tvarumo susitarimai (9 skyrius)

- (20) Į Horizontaliąsias gaires pasiūlyta įtraukti tvarumo susitarimų skyrių. Skyriuje pateikiama tvarumo susitarimų apibrėžtis ir paaiškinama, kada tokie susitarimai nepatenka į 101 straipsnio 1 dalies taikymo sritį. Skyriuje taip pat siūlomos gairės, kaip bus vertinami tvarumo susitarimai, kai jie pateks į tos nuostatos taikymo sritį ir jiems galės būti taikoma individuali išimtis pagal 101 straipsnio 3 dalį.
- (21) Ypač daug dėmesio siūloma skirti susitarimams, kuriais nustatomi tvarumo standartai, nes numatoma, kad tai bus dažniausia bendradarbiavimo forma siekiant tvarumo tikslų, taip pat dėl to, kad tvarumo standartai skiriasi nuo 7 skyriuje aptartų technologinių standartų rūšių.
